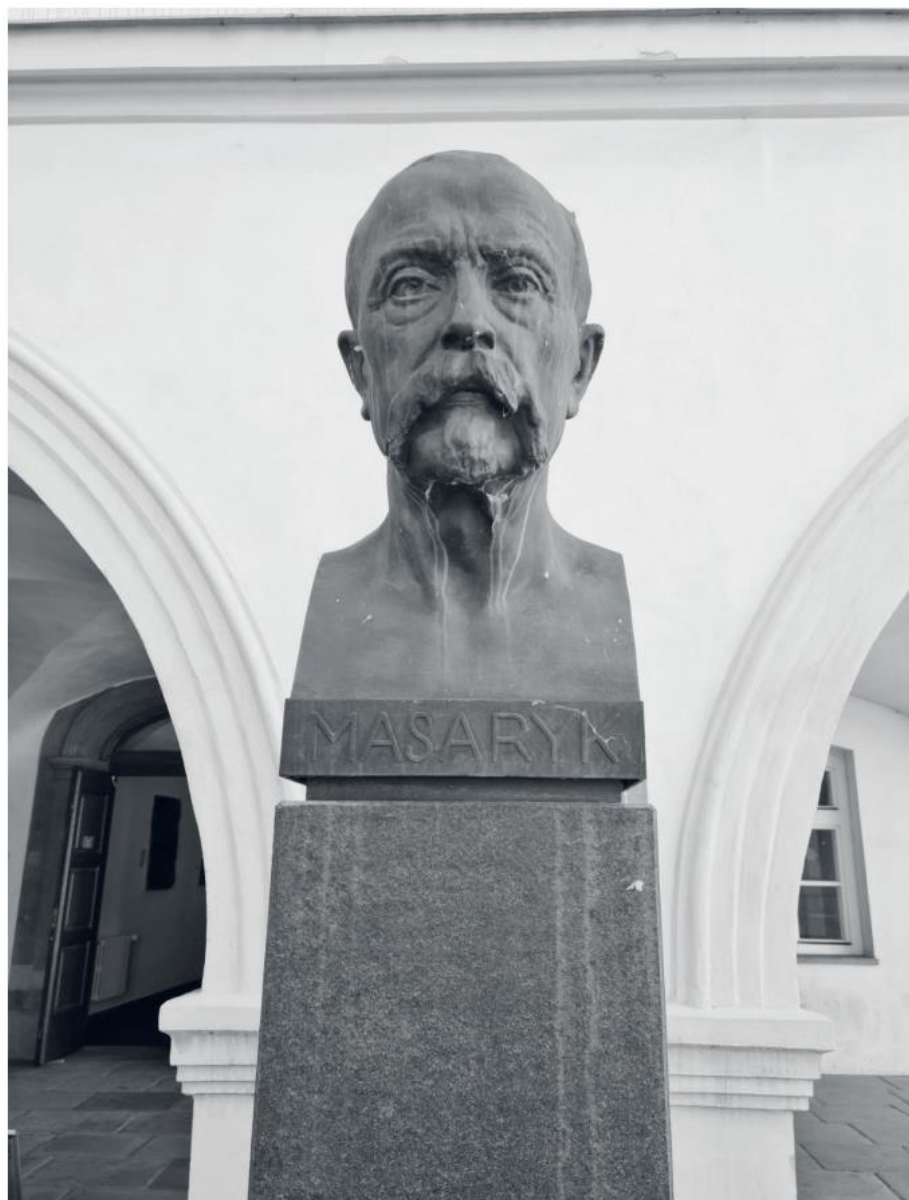

ČAS.

ČÍSLO 139

ČERVENEC-ZÁŘÍ
2022

ČASOPIS MASARYKOVA DEMOKRATICKÉHO HNUTÍ

Milí členové Masarykova demokratického hnutí, milí sympatizanti našeho hnutí,

srdečně vás pozdravuji!

Moc a moc chci poděkovat všem úctyhodným učitelkám a učitelům, kteří mají podíl na odevzdaných pracích žáků základních škol. Některé práce mají vynikající úroveň, a dokonce mě poučily o věcech, které jsem neznal! Každému pedagogovi jsem moc vděčný, protože vím, jak namáhavá je práce učitele! A doprovázení žáka pro naši soutěž je jejich práce navíc!

Znovu chci poděkovat všem, kteří poslali členské poplatky a poslali ještě něco navíc! Úžasná velkorysost v této těžké době!

Co nyní konáme? Stěhujeme se v měsíci září a nová adresa vám všem bude sdělena. Mobilní telefonní číslo na paní tajemnici Mgr. J. Nevyjelovou a na mě zůstává stejné. Kromě toho jsme hodnotili žákovské práce a komise, téměř jako vždy, hodnotila většinu prací pozitivně. Máme radost, že se mladí lidé prezentují písemně ve prospěch znalostí osoby a díla T. G. Masaryka. Oficiálně odměníme naše žáky na Staroměstské radnici v Praze dne 25. 11. 2022. Termín se ještě může změnit, ale zatím je takto plánován. Pokud se něco změní, včas všechny soutěžící upozorníme. Bylo by to v případě další epidemie. Uvidíme.

Neustále k nám přicházejí zprávy o inflaci, o zdražování, především však o drahém elektrickém proudu a plynu. Je to tak, prožíváme těžké období a rozumím každému členu/člence našeho hnutí, že musí spořit, aby zaplatil povinné poplatky. Doufejme, že naše vláda najde takové možnosti, aby podpořila sociálně slabé občany a aby domácnosti měly k dispozici plyn a elektrický proud vždycky tak, jak tomu bylo doposud.

T. G. Masaryk vléval lidem naději. Když na to pomyslím, uvědomím si, že mnoho lidí nahlíží na vše kolem sebe skepticky, negativně. Skepticismus a negativismus ochromují náš zdravý psychický život. Je nutné hledat pozitivní děje u nás a ve světě. Pozitivní způsob myšlení si všímá i maličkostí, které zpříjemňují náš život. Nenechme se decimovat škarohlídstvím a špatnými zprávami. Jsou věci i velmi dobré, hezké, milé a příjemné. T. G. Masaryk, ale i jeho syn Jan obdivovali umění. Jan Masaryk jednou řekl: „To je úžasné vidět, jak se prázdný kus plátna mění v obraz. Ale sochařina je nějak větší zázrak.“ Umění se může pro někoho z nás stát terapií pro pozitivní vidění reality.

S pozdravem

JOSEF DOLISTA

Předsedkyní byla doktorka Alice

Zatímco některé aktivity prezidentovy dcery dr. Alice Masarykové nebyly vždy příznivě přijímány – například když v rozporu se zažitým diplomatickým protokolem fungovala po boku otce jako první dáma, či její rozhodné a autoritativní zasahování do Čapkem zasílaných rukopisů dalších částí Hovorů prezidentu Masarykovi – její aktivity v čele Československého Červeného kříže byly hodnoceny vesměs kladně. Dalo by se říci, že i ona našla ve vedení a v činnosti této organizace jak své plné uplatnění, tak i pocit spokojenosti z dobře vykonávané a společnosti prospěšné práce.

Práce na vzniku Československého Červeného kříže jako zcela nové organizace v samostatném Československu započaly přípravnou schůzkou řady odborníků z oblasti sociální péče, která se konala 1. února 1919. Byla na ní přítomna i doktorka Alice Masaryková. V té době patřila v oblasti sociální péče nepochybně k největším domácím odborníkům. Měla pro práci v této oblasti nejen výrazné vzdělanostní předpoklady a neocenitelné praktické zkušenosti, ale sociální péče a starost o potřebné jí byla i lidsky velmi blízká. Za svého pobytu ve Spojených státech, kdy se komplexně věnovala problémům spojeným s životem přistěhovalecké komunity, získala nejen cenné zkušenosti z organizace a propojování jednotlivých metod sociální péče, ale aktivně se podílela i na konkrétní práci v terénu. Její předností bylo i to, že vedle několika semestrového vysokoškolského studia medicíny měla na podkladě doktorátu filozofie značné znalosti z oblasti sociologie a sociální psychologie, o které se mohla v sociální péči teoreticky opírat. V českých zemích pak patřila, pro přednáškovou činnost a časopisecké publikování, i k nejznámějším aktivistkám v abstinentním hnutí. A protože aktivně vystupovala také na mezinárodních kongresech tohoto hnutí, byla známá i za hranicemi tehdejšího Rakousko-Uherska. Pozitivně bylo u ní vnímáno i několikaleté pedagogické působení na dívčích lyceích v Českých Budějovicích a v Praze, kdy dospívající dívky vyučovala, vedle dalších předmětů, i sociální péči velmi blízkému výukovému předmětu vychovatelství. Obecně o ní bylo také známo, že má díky svým aktivitám početné zahraniční kontakty a to nejen v oblasti sociální péče. Po vzniku samostatného československého státu byla kooptována do správního výboru pomocného sdružení České srdce, které již ve válečných letech pomáhalo zajišťovat chudým a hladovějícím občanům potraviny a šatstvo. V lednu 1919, tedy bezprostředně před přípravnou schůzkou k založení Československého Červeného kříže, pak byla rozhodnutím ministerstva sociální péče pověřena dozorem nad sociálními organizacemi a ústavy i nad odbornými školami zabezpečujícími přípravu sociálních pracovníků. K tomu všemu bylo ještě možno jako zcela mimořádný bonus připočítat i skutečnost, že byla dcerou prezidenta republiky, což mohlo nové organizaci přinášet řadu nezpochybnitelných výhod.

Na přípravné schůzce odborníků prezentovala svoji představu. Organizace Červeného kříže měla podle ní být všelidovým demokratickým spolkem zaměřeným nejen na válku, ale i na práci v mírových podmínkách, v nichž bylo zapotřebí vyrovnávat se s tíživými následky války. Organizace měla aktivně působit i v oblasti zdravotní prevence a poradenství a podílet se i na výstavbě potřebných zařízení, v nichž by byla poskytována potřebná péče nejhůře nemocným či chudým. Rozhodně proto nebylo nijak náhodné, že byla již na přípravné schůzce zvolena předsedkyní vznikající organizace. Současně byla ze schůzky vyslána delegace k prezidentovi s žádostí, aby vyslovil nejen souhlas se vznikem organizace, ale i se zvolením své dcery předsedkyní. Masaryk dopisem ze dne 6. února 1919 vyslovil souhlas se vznikem a svoji dceru předsedkyní přímo jmenoval. Vznikla tím značně kuriozní situace – dr. Masaryková tak byla nejen zvolena, ale vzápětí i prezidentem oficiálně a písemně jmenována. Na své jmenování odpověděla písemně také dr. Masaryková: „*Děkuji Ti za důvěru, kterou jsi mi projevil, jmenovav mě předsedkyní ČSČK. Slibuji Ti, že budu pracovat ze všech svých sil tak, abych se mohla zodpovídati Tobě, těm, kteří v naší republice trpí nejvíce a věčně spravedlnosti, za níž jsem ochotna život položit.*“ Československý Červený kříž byl poté uznán i vládou a bylo

započato s likvidací poboček a majetku doposud existující Rakouské společnosti Červeného kříže, což bylo nezbytné k tomu, aby nová organizace vyhověla pravidlům mezinárodního Červeného kříže. Ta umožňovala působení pouze jedné organizace na území jednoho státu a tou nyní byl Československý Červený kříž. Na práci v Československém červeném kříži se od jeho vzniku aktivně podílela i řada manželek významných politiků. Ty ale nechtěly spolupracovat s ženami, které řadily mezi přísluhořce Rakouska. Dr. Masarykové připadalo ostří takového sporu nejen zbytečné, ale i osobně nepříjemné (sama za války vypomáhala v rakouském vojenském lazaretu a vůči ženám stejně pracujícím a pečujícím o raněné vojáky neměla žádné předsudky) a jako předsedkyně organizace usilovala proto o jeho rychlé a schůdné vyřešení.

Poměrně brzy vzbudil Červený kříž v nové republice nejen výrazný zájem veřejnosti, ale i podporu mnohých významných osobností. K prvním větším akcím Československého Červeného kříže patřilo již v březnu 1919 pořádání tzv. „štědrých dnů“. Šlo v podstatě o pořádání finančních sbírek mezi občany a vyhledávání četných donátorů, aby organizace získala prostředky na humanitární činnost. (Jedním z četných i značně neobvyklých darů bylo např. darování 10 krav plukovníkem Šnejdárkem, který byl velitelem čsl. vojska ve Slezsku.) Organizace se tím snažila být finančně nezávislá na státu. Tohoto cíle se jí však nikdy dosáhnout nepodařilo a po celou dobu její existence zůstával stát stále jedním z jejích klíčových přispěvatelů. Přímé subvence státu Červenému kříži ale nebyly jediným způsobem, kterým stát poskytoval organizaci finanční prostředky. Již v roce 1920 byly poštovní známky s obrazem alegorie hospodářství a vědy opatřeny přetiskem a ty se pak prodávaly s příplatkem 20 a 25 haléřů právě ve prospěch Československého Červeného kříže. Vzhledem k tomu, že se jednalo o tři běžně používané známky, které byly vydány v nákladu 1,1 miliónu kusů (ve 2 případech) a 650 tisíc kusů, nebyl finanční přínos zanedbatelný. V roce 1936 pak byly vydány, opět v masových nákladech, tři známky - vždy s příplatkem 50 haléřů - ve prospěch péče o děti. I v roce 1937 vyšly dobročinné známky s příplatkem ve prospěch péče o děti (dvě s příplatkem 50 haléřů, jedna s příplatkem 1 koruny). Zajímavým finančním příspěvkem byl i osobní dar ministerského předsedy Františka Udržala. Poté, co byl v roce 1929 jmenován premiérem, tak zastával souběžně ještě po několik měsíců i svoji dřívější funkci ministra národní obrany. Ministerský plat si ale nechal převádět na zvláštní účet. Ten byl využit na vybudování dětského útulku Červeného kříže při nově otevřené měšťanské škole v jeho rodné obci.

Od samého vzniku organizace patřil k jejím k výrazným činnostem rozvoj mezinárodních kontaktů, jejichž vyústěním byla pomoc zahraničních organizací novému státu. Zcela mimořádný osobní podíl na těchto aktivitách měla dr. Masaryková, která při nich vhodně a nápaditě využívala svých četných zahraničních zkušeností, známostí i kontaktů. Záslouhou Červeného kříže tak otevřely americké humanitární organizace v Československu síť veřejných stravoven pro děti; Americký Červený kříž vytvářel v Československu i poradny s názvem Našim dětem, které měly za úkol systematicky podchycovat zdravotní péči o děti a dorost od narození až do věku 14 let. Alice Masaryková iniciovala také příjezd několika amerických odbornic, které měly v Československu analyzovat úroveň sociální péče a naznačit možná řešení. Současně se obrátila i na krajanská sdružení ve Spojených státech, která vyzvala k hmotné i finanční podpoře nového státu. Dohodla také pobyt 2000 českých dětí ve Švýcarsku, kde veškeré náklady převzal Švýcarský Červený kříž, s Francouzským Červeným křížem, dojednala vyslání odborných ošetřovatelek do zakarpatského Chustu i vybudování jeslí na pražských Vinohradech. Když byla koncem třicátých let prováděna sumarizace hmotných a finančních darů z ciziny – získaných především osobní zásluhou Alice Masarykové - byla jejich výše odhadnuta na 120 miliónů korun. Zajímavé přitom bylo, že dr. Masaryková sama nepobírala za své předsednictví žádný příjem a jen obtížně se vyrovnávala s tím, že je v podstatě osobně plně závislá na otcově finanční podpoře (která ale rozhodně nebyla nejmenší). V republice se Červený kříž podílel na získávání zaměstnání či nejrůznějších podpor pro

navrátilví se legionáre, pečoval o vojenské invalidy a zprostředkovával jim i veškeré zdravotní potřeby. Významnou aktivitou Československého Červeného kříže bylo i to, že přes neexistenci diplomatických vztahů Československa se sovětským Ruskem navázal kontakty s Ruským červeným křížem a umožnil tak repatriaci ruských válečných zajatců, kteří dosud byli na československém území.

Jako předsedkyně Československého Červeného kříže se zasloužila i o zásadní reorganizaci ošetrovatelské školy v Praze. Její absolventky pak nacházely často uplatnění v zařízeních přímo zřizovaných Červeným křížem. Velký osobní podíl měla i na založení ošetrovatelské školy v Moravské Ostravě, které propůjčila k názvu i své jméno. Velký důraz kladla také na vzdělání a výcvik dobrovolných ošetrovatelek a po vzoru západních zemí se rozhodla založit i Dorost Červeného kříže. Po vydání příslušného výnosu ministerstva školství byl od roku 1921 organizován přímo ve školách a jeho úkolem byla propagace základních hygienických návyků, vydávání časopisů, organizování diskuzních setkání - jakési „malé školy demokracie“ - a pořádání četných charitativních akcí. Za velmi významnou považovala Alice Masaryková i korespondenci dětí s mládeží zahraničních států, kterou ve svých veřejných projevech často podporovala. Se značnou rozhodností vystupovala i proti některým filmům, které svojí nemorálností mohly lehce zapříčinit, že by děti pod jejich vlivem ztratily přirozený odpor ke zlu. Jestliže v prvním roce své existence se do Dorostu Červeného kříže podařilo zapojit 150 000 dětí, po patnácti letech se dalo již hovořit o 840 000 a tím byl jedním z nepočtenějších mládežnických spolků nejen v republice, ale i v mezinárodním srovnání.

Od roku 1923 se staly významnou aktivitou Červeného kříže prázdninové kolonie, do nichž byly přednostně posílány děti trpící chudokrevností, podvýživou, slabým vývinem těla či ty, u nichž celkový zdravotní stav nevyklučoval nebezpečí tuberkulózy. Od roku 1924 byly z iniciativy Červeného kříže realizovány ve školách i „mléčné akce“ spojené s propagováním zdravé výživy. Zájem Červeného kříže angažovat se i v protialkoholním snažení se ale s úspěchem nesetkal. Masové budování organizace se s tradičně vysokou spotřebou alkoholu nemohlo ujednotit. Neúspěch na tomto poli doktorku Masarykovou jako předsedkyni nepochybně značně mrzel, protože ona sama se ještě v letech Rakousko-Uherska výrazně angažovala – a to i aktivně na mezinárodních kongresech – právě v abstinentsním hnutí. Značný zájem projevovala dr. Masaryková o zdravotní situaci na Podkarpatsku, kde byl velký nedostatek lékařů. Požádala proto o pomoc Rockefellerovu nadaci a Americký Červený kříž, který zapůjčil pro potřeby Československého Červeného kříže speciální zdravotní vlak a poskytoval zdarma lékařskou péči v místech zasažených epidemií. Také na Slovensku, kde byla vysoká dětská úmrtnost (do jednoho roku věku umíralo každé páté dítě), působil po několik let na přímé pozvání dr. Masarykové Americký Červený kříž. Díky tomu bylo osobní působení dr. Alice Masarykové ve prospěch Slovenska hodnoceno nejen pozitivně, ale mnohdy i výrazněji než v Čechách. V roce 10. výročí vzniku Československého Červeného kříže konstatoval dokonce i dr. Jozef Tiso, který rozhodně nepatřil k příznivcům státního a z Prahy prezentovaného čechoslovakismu (na podzim 1938 byl již předsedou slovenské autonomní vlády a po vyhlášení Slovenského státu jeho prezidentem; od roku 1942 měl dokonce oficiální titul „vůdce a prezident“), že „*snahy ČSČK za těchto 10 rokov vždycky byly poctivé a úspěchy, kterých bolo dosiahnuté, znamenité*“. Ovšem v době, kdy práci Československého Červeného kříže takto oceňoval, byl v československé vládě ministrem zdravotnictví a byl tedy o jeho činnosti velmi dobře informován.

K významným aktivitám Československého Červeného kříže patřila i podpora početné ruské emigrace v Československu, kdy Červený kříž zabezpečoval emigrantům sociální a léčebnou péči. Přestože tato činnost byla tiskem i politiky hodnocena většinou kladně, v Rudém právu se objevily hlasy proti podpoře „*emigrantských darmojedů*“ a „*ruských klacků*“, jimiž byli míněni studenti žijící a studující v ČSR. Skutečností, že jeho dcera je předsedkyní Československého Červeného kříže, využíval při svých osobních finančních darech význačným

představitelům ruské emigrace i prezident. Přestože finanční obnos byl oficiálně předáván jako dar této humanitární organizace, s tímto postupem často dobře obeznámení obdarovaní pak posílali dr. Masarykové děkovné dopisy za dar, který obdrželi „z příkazu prezidenta“. Časem zaměřil Československý Červený kříž svoji pozornost i mimo území státu. Alice Masaryková zdůrazňovala, že Červený kříž by měl vrátit svoji pomocí postiženým regionům svůj dluh za podporu, která byla v nouzi poskytnuta i jemu. Pod hlavičkou Československého Červeného kříže a Ústředí čs. dobrovolné pomoci v Rusku a na Ukrajině (předsedkyní Ústředí, ve kterém se spojilo několik československých spolků a organizací, byla také dr. Masaryková) pak bylo vypraveno do Sovětského svazu ve 20. letech mnoho desítek železničních vagonů se šatstvem a potravinami, což v některých oblastech vedlo ke snížení nejen úmrtnosti z hladu, ale i odstranění vyskytujícího se kanibalismu. Současně byla dr. Masaryková aktivní i v tzv. Nansenově fondu, který jako nadnárodní humanitární spolek koordinoval pomoc Rusku na mezinárodní úrovni. Humanitární zásilky Československého Červeného kříže byly poslány i do Japonska, Řecka a Bulharska, které byly stiženy zemětřesením, a v letech občanské války ve Španělsku směřovaly i ke španělským dětem.

Zcela specifickými akcemi Československého Červeného kříže byly mírové slavnosti, které se slavily od roku 1921. Bývaly slaveny v období Velikonoc a trvaly tři dny. Vznikly jako bezprostřední reakce na permanentně existující stranické půtky a spory. Jejich cílem bylo sjednotit alespoň na kratší období celý národ, který by se přitom dokázal shodnout, napříč celým politickým spektrem, na společném úsilí. Alice Masaryková vyzývala reprezentanty tisku, aby v průběhu oněch tří dnů soustředili svoji pozornost pouze na jedno konkrétní téma, které vždy s předstihem vybralo ústředí Červeného kříže, a nevěnovali se rozpitvávání nejružnějších politických kauz. První dva roky bylo místem oslav pouze Národní divadlo, v pozdějších letech již parlament. Velká pozornost přitom nebyla věnována pouze výběru témat (např. Zdraví a mír, Úcta ke stáří, Dobrý tisk), ale i vhodnému sledu řečníků a tomu, aby nedocházelo k bezprostřednímu jiskření mezi politickými oponenty. K tématům mírových slavností se vyjadřoval i Masaryk, když v rozhlasovém projevu k mládeži zdůrazňoval, že není podstatné, jestli je někomu více nebo méně let, ale že záleží na tom, zda mají společný zájem, jdou za společným cílem a jsou k sobě upřímní. A jako příklad takové spolupráce uváděl, že na počátku války bylo Štefánikovi 34 a Benešovi 30 roků, zatímco jemu již bylo roků 64. Akci mírových slavností podpořili i výrazně proti Hradu orientovaní politici (Stříbrný, Kramář), zatímco ji odmítali pouze komunisté, kteří nazývali Československý Červený kříž „*farizejskou filantropickou společností*“. Na mezinárodní konferenci Červeného kříže v roce 1934 v Tokiu byla organizace tzv. velikonočních mírů výrazně kladně oceněna a bylo doporučeno všem národním organizacím, aby obdobné akce organizovaly a podporovaly ve svých zemích. V roce 1937 již byly pořady o mírových slavnostech vysílány v rozhlasových stanicích deseti evropských států. S oficiálními proslovy tehdy vystoupili i dr. Alice Masaryková (v angličtině) a předseda československé vlády dr. Milan Hodža (ve francouzštině).

Významná byla i aktivita a činnost dr. Masarykové v mezinárodních strukturách Červeného kříže. Aktivně pracovala především v Lize Červeného kříže, která byla zaměřena na práci v míru. Šlo o organizování prací při pohromách, o rozvoj dorostového hnutí, ošetrovatelskou problematiku, o vztah organizací Červeného kříže k veřejnému zdravotnictví a o snahy směřující ke zlepšení všeobecného zdraví. Aktivně se účastnila také řady kongresů a konferencí v Evropě, na nichž byly tyto otázky řešeny. Mezinárodní konference Červeného kříže v roce 1934 v Tokiu, na níž byla výrazně oceněna její zakladatelská práce při pořádání mírových slavností, se však – ačkoliv byla pozvána - nezúčastnila. Svoji roli zřejmě hrály vysoké cestovní náklady, kterými v situaci postupného překonávání důsledků světové hospodářské krize nechtěla organizaci, v jejímž čele stála, zatěžovat. Plně vnímala nepříznivou finanční situaci státu, který při omezování výdajů výrazně snížil i subvence poskytované Červenému kříži. V zájmu zlepšení ekonomické situace Československého Červeného kříže proto požádala

prezidenta republiky o možnost uspořádat na Pražském hradě benefiční ples, kdy by zúčastnění nákupem vstupenek či zvláštními finančními dary přispěli Červenému kříži. Ples, který se za účasti politiků a význačných finančníků konal 8. února, vzbudil výrazné kontroverzní reakce. V četných razantních tiskových útocích bylo zdůrazňováno, že cena šperků přítomných dam výrazně přesahovala darované peněžní částky, a útoky se nevyhnuly ani dr. Masarykové jako organizátorce celého podniku. Výsledkem dobře míněné akce tak byla určitá trapnost, kterou nemohl vyvážit ani finanční přínos. Po této zkušenosti se obdobná akce již v dalších letech neopakovala.

V letech hospodářské krize organizoval Československý Červený kříž vyvažování polévek pro nezaměstnané, četné ošacovací akce, zajišťoval otop sociálně slabým rodinám a poskytoval mnohým nejen sociální, ale i finanční podporu. Jako předsedkyně Československého Červeného kříže převzala dr. Masaryková i záštitu nad výstavbou Ženských domovů v Praze, které měly pomoci při řešení bytové situace mladých, svobodných a zaměstnaných žen. V roce 1933 je pak osobně slavnostně otevřela. V třicátých letech se také Československý Červený kříž aktivně podílel na organizaci všech pomocných akcí pro německé emigranty, kteří prchali z dosahu Hitlerova nacistického režimu. Tiskem Jiřího Stříbrného byl Československý Červený kříž proto zcela neopodstatněně a posměšně nazýván sdružením k podpoře německých emigrantů a dr. Masaryková byla nevybíravě napadána pro upřednostňování německých emigrantů před snahou pomáhat obyvatelům Československa. Osobně přitom prožívala těžké období. Přestože se stále intenzívně věnovala práci v Červeném kříži, musela se v osobním životě vyrovnávat i s vážnými zdravotními potížemi svého otce, který nemohl psát a mluvil jen s obtížemi. Těžkou situaci se mu snažila svou blízkou přítomností a všestrannou pomocí ulehčit. Příkladem toho byl i text dopisu, který zaslala dr. Benešovi do Ženevy. Beneš byl v září 1935 zvolen předsedou shromáždění Společnosti národů, které se mělo zabývat především bezprostředním ohrožením Habeše Itálií. Po svém zvolení obdržel od dr. Masarykové tento dopis: „*Drahý Edko, otec mi uložil, abych Ti napsala, že ho Tvá volba velmi těší a že myslí, že to prospěje doma i venku. Sleduje odezvu v našem tisku.*“ Přetrvávající zdravotní potíže nakonec vedly k abdikaci Masaryka na prezidentskou funkci. Smrt otce v září 1937 dr. Masarykovou pak výrazně zasáhla a ještě na podzim proto odjela za bratrem Janem do Londýna. Záležitosti Československého Červeného kříže řešila až do svého návratu do Prahy počátkem roku 1938 pouze na dálku prostřednictvím své tajemnice. V roce 1937 a počátkem roku 1938 byl Červený kříž nucen již pod silným tlakem událostí zabývat se bezprostředními přípravami na možnou válku. Vytvářel krizové scénáře, zřizoval nádražní ošetřovny a zdravotní vlaky, plánoval vznik záložních nemocnic, pořádal kurzy branné výchovy pro veřejnost, a protože v případě válečného konfliktu předpokládal výrazné zvýšení potřebné krve k transfuzím, vyzýval občany k dobrovolnému darování krve ve prospěch republiky. Při výzvách k darování krve používal Červený kříž reklamních sloganů „I v zázemí braňte republiku“ a „Krev žen – silnější granátů“. Červený kříž se aktivně podílel i na přípravě a průběhu cvičného denního leteckého bombardování Prahy a nočního zatmění Prahy a okolních měst, které by v reálné situaci mohlo významně snížit účinnost nočního bombardování. Spolupracoval přitom s Civilní protiletadlovou obranou, organizací, která vznikla v roce 1935 na podkladě zákona č. 82 O ochraně a obraně proti leteckým útokům. O tom, že cvičení byla brána velmi vážně, svědčilo i to, že v Praze byla provedena i simulace výbuchů bomb (výbušných i s otravnými plyny) a sanitní služby s Červeným křížem se měly po všech stránkách postarat o zraněné figuranty, kterými bylo na 400 příslušníků armády, i dbát na odpovědné chování obyvatel. Při nočním cvičení přelétávala nad cílovými městy vojenská letadla, která vypouštěním bílých raket simulovala letecké bomby. (O tom, do jakých podrobností bylo cvičení připravováno, svědčí i značně kuriozní skutečnost, že jednotlivá města musela letadly vypuštěné rakety zaplatit – osm korun za kus!)

V květnu 1938 odcestovala dr. Masaryková znovu do Anglie, kde se pak účastnila mezinárodní konference Červeného kříže. Konference se již plně zabývala válečnou činností, možnostmi ochrany civilního obyvatelstva a výrazným označováním zdravotnických zařízení, které by je uchránilo před leteckými útoky. Na základě poznatků a zkušeností z občanské války ve Španělsku, kde byly letecké útoky namířeny mnohdy přímo proti civilnímu obyvatelstvu, se konference dokonce zabývala i případným naprostým zákazem leteckých útoků. Prakticky všichni přítomní ale vnímali a uvědomovali si iluzornost a nereálnost takového kroku. Po svém návratu do Československa zažila dr. Masaryková dvě vojenské mobilizace (ta první byla pouze částečnou mobilizací, neboť povoláni byli - vedle příslušníků technických a speciálních jednotek – pouze záložníci jednoho ročníku), při nichž došlo k výrazné mobilizaci i Červeného kříže. Osobně však dr. Masaryková stále doufala, že k válce přece jen nedojde. Toto její doufání se sice vyplnilo, mnichovský diktát však otevřel nové problémy. Československý Červený kříž po zabrání pohraničí německou armádou přišel nejen o mnoho poboček, ale i o nevyčísitelný majetek. Navíc se musel starat o tisíce českých uprchlíků, kteří z okupovaného pohraničí utíkali (anebo byli Němci přímo vyhnáni) do vnitrozemí. Výrazně se změnila také celá politická situace, kdy byli ostrakizováni a pronásledováni i všichni, kteří byli spojováni s demokratickými a masarykovskými ideály první republiky. Útoky směřovaly i na Československý Červený kříž, neboť už skutečnost, že v jeho čele stojí dcera prezidenta Masaryka byla sama o sobě pro útočnou argumentaci dostatečným důvodem. V listopadu 1938 se proto dr. Alice Masaryková rozhodla, že opustí předsednický post. Když na svém rozhodnutí i přes nesouhlasné hlasy spolupracovníků trvala, výkonný výbor organizace její demisi 7. prosince 1938 přijal. V okleštěném Československu a pak ještě i několik dnů v nově zřízeném Protektorátu Čechy a Morava zůstala. 31. března 1939 ale odletěla z ruzyňského letiště do Ženevy. Pro doktorku Alici Masarykovou tímto odletem něco nenávratně skončilo, zatímco před ní se otevírala nová etapa její životní dráhy.

FRANTIŠEK MORKEŠ

Zdroje:

- Gašparíková-Horáková A. – U Masarykovcov, Bratislava 1995
Herben J. – T. G. Masaryk, Praha 1946
Lovčí R. – Alice Garrigue Masaryková, Praha 2008
Soubigou A. – Tomáš Garrigue Masaryk, Praha-Litomyšl 2004
Smetanová J. – TGM: “Proč se neřekne pravda?“, Praha 1996
Švejnoha J. – 80 let činnosti Československého Červeného kříže, Praha 1999
– Alice Masaryková - první předsedkyně Československého Červeného kříže, Praha 2003

Prezident Masaryk a první Švehlova vláda

Pokračujeme v nelehké době, kdy se válka týká i někdejšího území první republiky (Podkarpatské Rusi), nyní součásti samostatné Ukrajiny napadené agresorem, v našem „hledání mostů přes řeku času právě před sto lety“ ve vztahu k současnosti.

Pan prezident Masaryk zahájil rok 1922 slavnostním novoročním projevem 1. ledna k předsednictvu Národního shromáždění a senátu zejména o pozemkové reformě a proti komunismu. Zmínka o reformě způsobila nespokojenost agrárního deníku, a tak prezident na přání Antonína Švehly po několika dnech svá vyjádření trochu upravil. O reformě mimo jiné řekl (viz Herben Jan: TGM, str. 366): „Velkostatkáři se hájí, že dodávají městům a průmyslovým střediskům potravu. Nepochybuji, že by jistý počet větších statků měl být zachován. Bude třeba rozhodnout, jak mohou být velké. A dále třeba uvažovat, jestli na nich má hospodařit jen stát, či mohou-li být přenechány svým majitelům a za jakých podmínek, nemohly-li být pronajímány. Nesmíme podlamovat individuální iniciativu a dovednost. Přenechávat všechno státu jest chyba, protože stát

na tak velký úkol není s dostatek připraven. Parcelování šmahem, pokud dovedu soudit, neodpovídá našim potřebám. Běží také o to, využít technické síly a dovednosti soukromohospodářských úředníků a zřízců. Vzniká tu již dnes těžká sociální otázka statisíců. Obecně se žaluje na nejistotu poměrů. Jistě je to veliký nedostatek, v jehož důsledku ztrácí stát miliony a miliony.“

Dále také řekl: „Reformou pozemkovou se skoro řeší nejvážnější problémy naší republiky. A řešení agrární reformy nesmí být paušální. Máme veliké území nejen na Slovensku a Podkarpatské Rusi, nýbrž také v českých zemích. Ustavení pozemkového úřadu a jeho organizace vyžaduje *zdokonalení*. Pozemkový úřad je příliš izolován, nemá dostatečné spojení s ministerstvy a celou správou a je bez kontroly. Tuto kontrolu vykonává vlastně jen do jisté míry správní soud. Neboť ustanovení zákona, že Pozemkový úřad podléhá ministerské radě, svou neurčitostí nezaručuje žádoucí kontroly. Národní shromáždění, respektive patřičný výbor, má tu vděčné pole činnosti, tvůrčí kritiky a kontroly. Byl učiněn návrh na přeměnu tohoto úřadu v ministerstvo. Návrh patrně vznikl z poznání té zvláštní izolovanosti Pozemkového úřadu. Myslím, že je to návrh rozumný. Na každý způsob tříletá zkušenost nutí k opravě tak důležité instituce a rozumí se mně samo sebou, že *Pozemkový úřad musí být odpolitizován*. Rozhodnými jsou zde zájmy celku, odborným vodítkem technické, hospodářské, finanční a státní pochopení nejživotnějších úkolů naší republiky.“

Promluvil také o záborovém zákonu „a za skoro tři roky se ukázalo, jak se obecně uznává, že náš zákon o pozemkové reformě, tak i organizace úřadů jej provádějících, potřebují oprav – tož opravujeme“.

Prezident též konstatoval, že Malá dohoda vykonala svůj vliv, že jsme navázali cenné přátelské styky s Polskem a posledně s Rakouskem a dosáhli takto těsnější organizace značné části Evropy. Zbývalo ještě Maďarsko a doufal, že i s ním se dohodneme. Promluvil i o vojsku, jež musíme vybudovat co nejlépe. Zajímal se i o parlamentní pětku (Švehla, Rašín, Bechyně, Šrámek, Stříbrný), která se i u něho na Hradě scházela. A jako žádal agrární reformu, volal i po reformě školy a výchovných institucí (abychom měli vzdělanější voličstvo).

Z dnešního našeho pohledu má rok 1922 pokračující Benešovy vlády řadu kladů ^[1], ale také i záporů ^[2]. Podívejme se na tehdejší situaci podrobněji a stručně uvedme důvody, proč se Benešova vláda nemohla déle udržet i přes své nesporné klady. Víme, že Edvard Beneš jako premiér zastával rovněž funkci ministra zahraničních věcí, kterou si podržel z vlády předchozí (úřednické) ^[3]. Naše zahraniční politika se snažila eliminovat oslabení Francie ^[4] taktikou sledující své hospodářsko-politické zájmy, opustila protibolševickou linii s příklonem k anglickému kurzu. A tak došlo 5. června 1922 v Janově k podpisu „česko-ruské“ prozatímní obchodní smlouvy (podmiňující rozvoj hospodářských, kulturních i politických vztahů) a tedy uznání vlády „sovětů“ Benešovou vládou de facto (uznání de iure bylo i nadále odmítáno). I tento krok však narazil na velmi silný odpor uvnitř Masarykovy republiky. ^[5]

V polovině června odejel prezident Masaryk na Capri, aby tam v klidu dokončil svoji „Světovou revoluci“. ^[6] Poté, co se z Capri vrátil, rozjel se z Lán do východních Čech (v rozmezí dní 17. až 24. září 1922). Navštívil Semily, Železný Brod, Malou Skálu, Pardubice, Čáslav Přelouč a Kutnou Horu. Předpokládaný Masarykův „zájezd mezi naše Němce“ na Opavsko a Znojensko odpadl, neboť Němci dávali na srozuměnou,

že by pana prezidenta nevítili. „Zlobit“ počal i Andrej Hlinka (resp. Vojtech Tuka, od počátku roku 1922 šéfredaktor „ľud'áckého“ tisku „Slovák“, líčící nadšeně Mussoliniho opatření proti dělníkům v Itálii), který „oprášil“ návrh zákona o slovenské autonomii předpokládající rozdělení republiky na dvě téměř samostatné části (pozn.: V soudním procesu s profesorem bratislavské univerzity Tukou v roce 1928 byla prokázána účast maďarské vlády na přípravě tohoto návrhu úpravy ústavní listiny). Vojtech Tuka dokonce navázal spojení jak s italskými fašisty, tak i hitlerovským mnichovským centrem. Osobně se zajímal o jeho organizaci a žádal odborníka, který by pomohl vytvořit z jeho milicí, zvaných „Rodobrana“, vycvičenou vojenskou skupinu. Jeho křídlo ve slovenské lidové straně bylo oslabeno krachem mnichovského fašistického puče, možným zásahem podle zákona na ochranu republiky (ten však byl směřován proti negativní politice některých německých stran v RČS) i odporem pročeskoslovensky orientovaných Slováků, přesto však navázal spojení s Horthyho režimem v Uhrách i s mezinárodním fašismem. Prohlubovala se však spolupráce mezi německou a českou sociální demokracií a také německou a českou agrární a křesťanskou stranou. Byla vedena celá řada jednání, při nichž rozhodující iniciativu vyvíjel sám prezident Masaryk. Jednotliví němečtí politikové i zájmové skupiny se na něho přímo obraceli se svými žádostmi o zprostředkování spojení s českými kruhy. V červnu 1922 se ukázaly první konkrétní výsledky ve spojení českých a německých průmyslníků ve společné komoře a v říjnu 1922 došlo k užšímu spojení českých a německých agrárníků, Také při přípravě nové vlády všenárodní koalice na podzim roku 1922 se jednalo o vstupu německých demokratických stran do vlády (Švehlovy), a přestože to nebylo realizováno postupující spolupráce byla již zřejmá. Dále však pokračoval i odpor státotvorných stran proti smlouvě s Ruskem. Politická základna poloúřednické Benešovy vlády všenárodní koalice byla tak značně narušena a v říjnu 1922, po ročním působení, vláda padla. Dr. Edvard Beneš si však své postavení ministra zahraničních věcí (i „šestého“ skrytého člena poradní „pětky“) podržel i v následující první vládě Švehlově, všenárodní koalice, jmenované panem prezidentem Masarykem 7. října 1922. Kdo byl nový premiér? Antonína Švehlu známe nejen z jeho účasti na československém Masarykově odboji z doby první světové války a jednoho z mužů 28. října (1918), ale rovněž z předchozích „hledání“ jako velmi aktivního ministra vnitra několika vlád a nadšeného budovatele jeho agrární strany (také jako hlavního člena poradní Masarykem ideově řízené „parlamentní pětky“, poradního orgánu hlavních parlamentních stran, nepřímou ovládnutí, resp. ovlivňující, prezidentem Masarykem jmenované oficiální československé vlády). Otcův velkostatek v Hostivari převzal na přelomu století a od roku 1902 byl místopředsedou „Sdružení českých zemědělců“ (1906 spoluzaložil časopis *Venkov*), od 1909 předsedou výkonného výboru agrární strany a o deset let později se stal jejím předsedou.^[7]

Nedlouho po jmenování vlády 28. října 1922 oslavila naše republika čtvrté výročí trvání. Toho dne uvedl k prezidentovi Masarykovi pražský arcibiskup dr. František Kordač delegaci zástupců katolické církve, kteří projevíli oddanost Československé republice. Uvedme zde část odpovědi^[6] Tomáše Garrigua Masaryka: „Naším národním a státním osvobozením a získáním naší svobody také všechny církve staly se svobodnými. Touto svobodou-jsem přesvědčen-může a má se získat pravá zbožnost a mravnost. Tímto přesvědčením řídím se v posuzování církve a státu; přeju si, aby tento poměr v duchu pravého pokroku a podle potřeb našeho státu účinně a brzo rozřešil.“ Pan prezident, jako racionální avšak hluboce věřící filozof, měl zřejmě na mysli

odluku církve od státu, kterou snad úspěšně řešíme, vzhledem k okolnostem, po stu letech teprve dnes.

Závěrem roku 1922 přijal prezident Masaryk na Hradě deputaci slovenských poslanců a senátorů, vedenou dr. Andrejem Hlinkou. Prezident poučil delegáty o okolnostech Pittsburské dohody mezi americkými Slováky a Čechy, kterou částečně sestavil a podepsal v Pensylvánii od svého příchodu do Ameriky začátkem května 1918. Referoval o tehdy neutěšených poměrech ve slovenské kolonii a existenci nepatrné frakce, hlásající utopistický program separatistický. Popsal napjatou politickou situaci i poměry na bojišti ve Francii i postup našich legionářů na Ukrajině a na Rusi. Spojené státy byly ještě pro jakousi reformu Rakouska-Uherska a z Vídně se dělaly pokusy o brzký mír. Slováci byli ve světě málo známi a separatisté byli předem odsouzeni k nezdaru. Většina Slováků, zejména vedoucí „muži“ byli proti separatismu, a tak došlo 30. května 1918 v Pittsburku k dohodě platící pro Ameriku a slovenské americké poměry. „Já jsem pittsburský program podepsal také z toho důvodu, že v něm výslovně bylo řečeno, že podrobné uspořádání budoucího státu bude zůstaveno zákonným představitelům lidu. A tito zákonní představitelé poměr Slovenska k jednotnému státu jasně vyslovili a politicky rozřešili přijetím ústavy.“^[8]

„Toto přijetí a slavnostní slib váže poslance slovenské a české a váže také mě.“ Dále Masaryk připomenul svatomartinskou deklaraci 30. října 1918 a vyslovení se Slováků pro úplnou jednotu s Čechy. A uvedl také manifest mikulášský, důležitý zejména tím, že vyšel již 1. května 1918, tedy jeden měsíc před pittsburskou dohodou. V něm bylo stejně důrazně manifestováno „pro jednotu československého kmene“. Prezident zdůraznil, že vedle státní centralizace musí být prováděna co nejširší samospráva, což se v demokracii rozumí samo sebou. A s župním zřízením počneme na Slovensku. Samospráva vedle centralizace, samospráva a centralizace v organické jednotě. Je na Slovácích samých, aby demokratické samosprávy politickou vzdělaností a zralostí dovedli plně využít. Tolik závěr roku 1922. A otvíral se rok nový 1923, poznamenaný již v zimních měsících nejen pro prezidenta Osloboditele těžkými událostmi, odchodem ministra Aloise Rašína, již v lednu, a paní Charlotty před půlí března. O tom však „někdy příště“.

Závěrem si připomeňme, jak první Švehlova vláda, jež byla prvorepublikovou vládou nejdelší, vypadala. S novým ministerským předsedou se znal T. G. Masaryk velmi dobře již před Velkou válkou, kdy se vzájemně respektovali a Masaryk byl vždy zvědav na Švehlův úsudek. Cenil si jeho politické rozvážnosti a praktičnosti. Jako poslanec i prezident rád zajížděl na Švehlův statek v Hostivaři, zejména v době, kdy rozkvetl celý sad růží, obklopující bílou besídku poblíž domu. Pohled na košaté stromy a zalesněnou stráň i rybníček s plovoucími labutěmi ho uklidňoval. Pan prezident tam jezdil často na koni, doprovázen četnickou jízdou na cestě z Kolodějí spořádaně po silnici, zatímco jim Masaryk občas ujel, zkrátil si cestu přes Botič a do statku vjel od potoka zadem, přímo na dvůr. Svědčí o tom příhody pamětníků, jimž pan prezident po překonání Botiče vždy zasalutoval, i vzpomínky na projížďky Antonína Švehly s prezidentem při letních pobytech na zámku v Kolodějích. Na jezdeckých koních spolu diskutovali a rádi pohovořili i „s kolemjdoucími“ lidmi,^[9] Po jmenování Antonína Švehly premiérem se s ním prezident setkával dvakrát týdně, v dalších letech na Masarykovo přání vždy o nedělích a tamější pobyty trvaly zpravidla několik hodin. Jako nový předseda vlády se zajel „představit“ na Slovensko, do Topolčianek. Po formálním přivítání a ceremoniálu jej Masaryk pozval na večeři.

Dal mu vybrat cokoliv a překvapivá byla odpověď: „Tak já bych nejraději bílé kafe a do toho nalámaný makový rohlík.“ Nato Masaryk: „Já taky!“ A tak vypadala večere premiéra a prezidenta na zámku.^[9]

Pět ministrů odstupující Benešovy vlády si podrželo své posty i v první vládě Švehlově. Především Beneš sám, jako osvědčený ministr zahraničních věcí. Formální změnou byl vstup nestraníka dr. Edvarda Beneše (na doporučení TGM) do československé strany národně socialistické. Post ministra národní obrany si udržel také „Švehlův republikán“ František Udržal, lidovec JUDr. Josef Dolanský podržel ministra spravedlnosti, národní demokrat Ing. Ladislav Novák ministra obchodu (avšak ztratil post ministra zahraničního obchodu, který zastával v Benešově vládě současně, neboť toto ministerstvo bylo zákonem č. 25/1922 Sb. zákonů a nařízení zrušeno), sociální demokrat Gustav Habrman si podržel ministerstvo sociální péče.

Velká změna nastala na ministerstvu vnitra, kde nestraníka „úředníka“ dr. Jana Černého vystřídal „Švehlův republikán“ a pozdější premiér Jan Malypetr a také na ministerstvu financí, kde nestraníka Augustina Nováka nahradil národní demokrat dr. Alois Rašín (ten 18. února 1923 na následky atentátu zemřel a v jeho práci jej naradil od 24. 2. 1923 národní demokrat Ing. Bohdan Bečka). Slovák (republikána) dr. Vavro Šrobára na postu ministra školství a národní osvěty nahradil sociální demokrat Rudolf Bechyně a lidovce Msgre. Dr. Jana Šrámka jako ministra železnic vystřídal národní socialista Jiří Stříbrný. Lidovec dr. Jan Šrámek se stal ministrem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy (místo národního socialisty dr. Bohuslava Vrbenského). Republikána Františka Staňka nahradil Slovák (republikán) dr. Milan Hodža na ministerstvu zemědělství. Slovák, sociální demokrat dr. Ivan Dérer jako ministr unifikací byl vystřídán svým stranickým kolegou dr. Ivanem Markovičem. Sociální demokrat Antonín Srba byl nahrazen na postu ministra zásobování (lidu) národním socialistou dr. Emilem Franke a na postu ministra pošt a telegrafů národním socialistou Aloisem Tučným, který mu naopak ve Švehlově vládě postoupil ministerstvo veřejných prací. A zbývá nám post ministra s plnou mocí pro správu Slovenska, kde nestraníka dr. Martina Mičuru nahradil nestraník dr. Jozef Kállay. Tak vypadala od 7. října 1922 první všenárodní koalice^[10] Švehlova, která nám právě před sto lety vládla, až do 9. prosince 1925. Tož hodně radosti při práci, pane premiére a pane prezidente.

VRATISLAV PRECLÍK

Poznámky:

1. Mezi klady patří nesporně Lánská smlouva s Rakouskem (prosinec 1921), spolupráce s Polskem a Francií, stabilizace vnitřní situace v republice, upevňování Malé Dohody s Jugoslávií a Rumunskem, stabilizace situace na Slovensku, na Podkarpatské Rusi podpořená v září 1921 návštěvou TGM (a s ním i Edvarda Beneše) v Užhorodu a v neposlední řadě zlepšující se zdravotní stav pana prezidenta.
2. K záporům možno počítat průběh Janovské konference a Benešův návrh uznání bolševického Ruska de facto (podmíněný zřejmě uzavřenou obchodní anglicko-ruskou smlouvou v březnu 1921, zatímco Francie dále zastávala nutnost intervence), znesnadňující Masarykovu snahu prosadit Edvarda Beneše jako svého nástupce. A též vztahy s revizionistickým Maďarskem v otázce „integrity Uher“ (Československo spolu s Jugoslávií 23. října 1921 mobilizaci; odražení restauračního pokusu Habsburků zvýšilo politickou prestiž RČS a upevnilo vztahy s Polskem i Rakouskem).
3. PRECLÍK, Vratislav: Prezident Masaryk a vláda Jana Černého, in Čas: časopis Masarykova demokratického hnutí, červenec – září 2020, roč. XXVIII., čís. 131. ISSN 1210-1648, str. 10-16
4. Mezinárodní postavení RČS bylo založeno na francouzsko-anglické spolupráci, kterou průběh Janovské mírové konference v květnu 1922 oslabil. Rozporů využilo Německo a Rusko ke sblížení tzv. Rapalskou smlouvou o

- hospodářské, politické i vojenské spolupráci, umožňující Reichswehru v Rusku cvičit Rudou armádu i část vlastních pluků a tím obejít ustanovení versailleské smlouvy (omezení početních stavů armády).
5. Kramářova národně demokratická strana obnovila kampaň proti Benešovi a znemožnila ratifikaci smlouvy československým parlamentem. Karel Kramář si stále činil nárok na prezidentský úřad a byl ochoten ustoupit jen nesporné autoritě Masarykově (v čs. ústavě r. 1920 byla na přímé přání TGM snížena věková hranice pro prezidenta na 35 let, aby mohl mladý Beneš případně kandidovat). K protibolševické kampani se přidala strana agrární i lidová a ohlas našla i v sociální demokracii.
 6. Herben, Jan: T. G. Masaryk - Život a dílo presidenta Osvoboditele, 5. vydání, str. 367, Sfinx (Bohumil Janda) Praha 1946 (477 s.)
 7. V letech 1908-1913 byl poslancem českého zemského sněmu, 1918-1920 byl ministrem vnitra, 1922-1929 byl předsedou tří československých vlád, v roce 1927 odmítl kandidaturu na prezidenta republiky ve prospěch TGM.
 8. Herben, Jan: T. G. Masaryk - Život a dílo presidenta Osvoboditele, 5. vydání, str. 365-368, Sfinx (Bohumil Janda) Praha 1946 (477 s.)
 9. Zdeňková, Marie: T. G. Masaryk v Hostivěři u Antonína Švehly. In Čas č. 76, roč. XV., ISSN 1210-1648, duben 2007, str. 4 – 8
 10. První vláda Švehlova (7. října 1922 do 9. prosince 1925, podala demisi v den parlamentních voleb 15. 11. 1925, následovala „Druhá vláda Švehlova“) byla šestou řádnou vládou První republiky. Tato všennárodní koalice měla 16 ministrů „straniků“ z pěti státoporných stran a jednoho nestraníka (Slovák dr. Jozef Kállay). Pro jednotlivé strany jsme v textu použili zkrácené termíny: Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (4 Švehlovi republikáni – agráři), Československá sociálně demokratická strana dělnická (4 sociální demokraté), Československá strana lidová (2 lidovci), Československá strana národně socialistická (4 národní socialisté), Československá národní demokracie (2 národní demokraté).

Literatura:

MASARYK, Tomáš Garrigue – BENEŠ, Edvard: Ruská otázka v roce 1922. Otevřít Rusko Evropě. 71 str., Knihnice SEB sv. 1, Věra Olivová-edice a studie: politika Československa v ruské krizi 1921 a 1922, nakl. Milan Nevole, Praha 1992, 1997

BENEŠ, Edvard: Práce a zápasy po boku TGM. 75 str., Knihnice SEB sv. 20, předmluva Věra Olivová-edice Karel Novotný, nakl. Milan Nevole, Praha 2000

BENEŠ, Edvard: Problémy nové Evropy a zahraniční politika Československá (Projevy a úvahy 1919-1924), Praha 1924

BENEŠ, Edvard: Podkarpatsko a jeho vztah k Československu, Praha 1934, 1996

OLIVOVÁ, Věra: Manipulace s dějinami První republiky. 52 str. Knihnice SEB sv. 18, nakl. Milan Nevole, Praha 2001

OLIVOVÁ, Věra: Československo a Německo 1918-1929. 261 str. Knihnice SEB sv. 37, nakl. Milan Nevole, Praha 2011

PRECLÍK, Vratislav: Prezident Masaryk a vláda Edvarda Beneše, in Čas: časopis Masarykova demokratického hnutí, duben – červen 2021, roč. XXIX., čís. 134. ISSN 1210-1648, str. 7 – 12

PRECLÍK, Vratislav: Prezident Masaryk a Lány, právě před sto lety, in Čas: časopis Masarykova demokratického hnutí, říjen – prosinec 2020, roč. XXVIII., čís. 132. ISSN 1210-1648, str. 8–13

PRECLÍK, Vratislav: Masarykův podzim roku 1921, in Čas: časopis Masarykova demokratického hnutí, červenec – září 2021, roč. XXIX., čís. 135. ISSN 1210-1648, str. 14–19

PRECLÍK, Vratislav: "Profesor Masaryk a Podkarpatská Rus právě před sto lety", in Čas: časopis Masarykova demokratického hnutí, leden - březen 2019, roč. XXVII. čís. 125. ISSN 1210-1648, str. 18 – 23

WERSTADT, Jaroslav: Osobnost Edvarda Beneše. 71 str., Knihnice SEB sv. 31, Věra Olivová-edice a předmluva, nakl. Milan Nevole, Praha 2006

PRECLÍK, Vratislav: Masaryk a legie, váz. kniha, 219 str., vydalo nakladatelství Paris Karviná, Žižkova 2379 (734 01 Karviná) ve spolupráci s Masarykovým demokratickým hnutím, 2019, [ISBN 978-80-87173-47-3](https://doi.org/10.1007/978-80-87173-47-3), str. 28 - 30, 48 - 51, 73 - 100, 108 - 121, 123 - 134, 136 - 144, 164 – 167